

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه کاشان
دانشکده علوم انسانی
گروه آموزشی معارف اسلامی

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته نهج البلاغه

عنوان:

گونه های خیانت از دیدگاه امیرالمومنین امام علی (ع) با تکیه بر نهج البلاغه

استاد راهنما:

دکتر علی حسین زاده

استاد مشاور:

دکتر عبدالله موحدی محب

توسط:

راضیه قهارزاده مهابادی

مهرماه 1392

دانشگاه کاشان
دانشکده علوم انسانی

بسمه تعالی

تاریخ:
شماره:
پوست:

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه
صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

نام و نام خانوادگی دانشجو: خانم راضیه قهارزاده مهابادی شماره دانشجویی: ۹۰۱۲۵۷۶۰۱۱

رشته: نهج البلاغه دانشکده: علوم انسانی

عنوان پایان نامه: گونه های خیانت از دیدگاه امیرالمومنین (ع) با تکیه بر نهج البلاغه

تعداد واحد پایان نامه: ۴ واحد تاریخ دفاع: ۱۳۹۲/۷/۲۸

این پایان نامه به مدیریت تحصیلات تکمیلی به منظور بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد ارائه می گردد. دفاع از پایان نامه در تاریخ ۱۳۹۲/۷/۲۸ مورد تأیید و ارزیابی اعضای هیأت داوران قرار گرفت و با نمره ۱۹/۲۵ به عدد نوزده و بیست و پنج و با درجه عالی به تصویب رسید. اعضای هیأت داوران:

عنوان	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱. استاد راهنما	دکتر علی حسین زاده	استادیار	
۲. استاد مشاور	دکتر عبدالله موحدی محب	استادیار	
۳. متخصص و صاحب نظر دانشگاه	دکتر محمد اخوان	استادیار	
۴. متخصص و صاحب نظر دانشگاه	دکتر عباسعلی فراهتی	استادیار	
۵. نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر محمد اخوان	استادیار	

دکتر محمد رضا منصورنیا
مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

آدرس: کاشان - بلوار قطب روانی
کد پستی: ۸۷۳۱۷ - ۵۱۱۶۷
تلفن: ۵۱۱۲۳۷ - ۵۱۱۲۷۷۷
<http://www.kashanu.ac.ir>

با سپاس از سه وجود مقدس :

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم ...

موهایشان سپید شد تا ما رو سپید شویم ...

و عاشقانه سوختند تا گرما بخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند ...

پدرانمان

مادرانمان

استادانمان

این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم می کنم

تشکر و قدردانی ؛

از استاد عالیقدر جناب آقای دکتر علی حسین زاده ، استاد محترم راهنما که با رهنمود های ارزنده و با روشنگریهای خود مسیر دشوار این پژوهش را برایم هموار نمودند کمال تشکر و قدر دانی را دارم و برای ایشان طول عمر و توفیق روز افزون خواستارم .

از استاد فرهیخته جناب آقای دکتر عبدالله موحدی محب ، استاد محترم مشاور که با حسن توجه و دقت نظر ، مسؤلیت هدایت این کار را بر عهده داشتند ، از صمیم قلب قدر شناس و سپاسگزارم .

از زحمات استاد گرامی جناب آقای دکتر محمد اخوان که داوری این پایان نامه را بر عهده گرفتند و افتخار شاگردی ایشان همواره در وجودم خواهد ماند ، خالصانه تشکر می کنم .

از استاد جناب آقای دکتر عباسعلی فراهتی به خاطر نقطه نظرات و داوری این پایان نامه کمال تشکر و سپاس را دارم .

مجدداً از جناب آقای دکتر محمد اخوان استاد ناظر که به عنوان نماینده تحصیلات تکمیلی نظارت جلسه را بر عهده گرفتند ، سپاسگزارم .

چکیده :

خیانت اساساً امری دور از شرافت و اصول انسانیت است که می تواند در مفهوم وسیع ، بسیاری از اعمال و اقدامات غیر انسانی را در نظام های مختلف اقتصادی ، سیاسی و ... تحت شمول خود قرار دهد و باعث می شود که برخی از افراد برای رسیدن به اهداف ناشایست خود به کشور و در واقع به ملت خود پشت کنند . این گونه امور فرد را برای کسب هرچه بیشتر قدرت و آرزوهای طولانی ناشی از هوی و هوس به طمع می اندازد. در واقع کشش و جذابیت قدرت در امور سیاسی و اقتصادی و در هر منصب و مقامی فرد را دچار وسوسه می کند که از این قدرت بدست آمده نهایت استفاده را ببرد و کاری به حقوق دیگران نداشته باشد . در واقع این خود خواهی باعث می شود که خیانت خود را در هر مقطعی از قدرت بروز دهد و تعهدی را که نسبت به جامعه اسلامی به عنوان امانت الهی داشته باشد، نقض می کند . پژوهش حاضر با کاوش در قول و فعل امام علی (ع) نشان می دهد که خیانت موجب برهم زدن نظم عمومی در جامعه است و بر آن است تا زشتی و مذموم بودن آن را شناسایی و بیان نماید و به ترسیم سیمای روشنی از یک جامعه سالم متعهد به امانت و امانت داری و دیگر فضائل اخلاقی از دیدگاه امیر المؤمنین علی (ع) بپردازد . در این پژوهش در پی پاسخ دادن به این مهم هستیم که اقسام خیانت از نظر امام علی (ع) کدام است؟ در نهایت آنچه از کلام آن بزرگوار استنباط می شود این است که خیانت ، نظام سیاسی و اقتصادی و اجتماعی را مختل و آن را از مسیر درست باز می دارد به همین دلیل راه برون رفت آن را ایمان قوی و توجه به آخرت می داند و از طمع ، هوی و هوس ، حسادت و فزون طلبی که مبنای خیانت است برحذر می دارد. روش انجام این تحقیق مبتنی بر تحلیل محتوا پس از مراجعه به منابع متون دینی و علوم معاصر است که از طریق فیش برداری از آن ها و بهره مندی از کتابخانه انجام گرفته است . بنابراین مجموعه تعالیم از آن حضرت (ع) ما را به بینش و روشی رهنمون می شود که می تواند بیان راهکار و آیینی ی پند دهنده در همه ی امور برای رسیدن به جامعه ی سالم باشد .

کلمات کلیدی :

امام علی (ع) ، نهج البلاغه ، خیانت ، هوی و هوس ، فضائل اخلاقی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1.....	پیشگفتار.....
	<u>فصل اول کلیات</u>
3.....	بیان مسئله.....
4	پیشینه ی تحقیق.....
5.....	پرسش اصلی .....
5.....	پرسش فرعی .....
5.....	فرضیه ی پژوهش.....
5.....	اهداف تحقیق .....
6.....	روش انجام تحقیق .....
7.....	تبیین مفاهیم .....
11.....	هوی و هوس در لغت.....
13.....	امانت در لغت .....
15	خیانت از دیدگاه اسلام.....
16.....	1- خیانت قرآن.....
18.....	2-خیانت در سنت .....

20.....	3-خیانت از دیدگاه فقهی
20.....	الف - خیانت در امانت
21.....	ب- تعریف اصطلاحی خیانت در امانت
23.....	امانت از دیدگاه اسلام
23.....	1- امانت از دیدگاه قرآن
24.....	2- امانت از دیدگاه سنت
25.....	اقسام خیانت
25.....	نتیجه گیری

فصل دوم خیانت در امور سیاسی

26.....	مقدمه
28.....	1- سیاست از نگاه امام علی (علیه السلام)
33.....	1-1- اخلاق سیاسی در نگاه امام علی (علیه السلام)
34.....	1-2-1- خیانت در امور سیاسی
36.....	1-2-1- انواع خیانت در امور سیاسی
37.....	1-1-2-1- خیانت در جانشینی
39.....	مبنای خیانت در جانشینی
39.....	الف- طمع

- 42.....ب- حسادت و رقابت های قبیله ای و قومی
- 43.....ج- ارزش های جاهلی
- 46.....1-2-1-2- بیعت نا مشروع
- 52.....مبنای بیعت نا مشروع
- 52.....الف - فزون طلبی و امتیاز خواهی
- 52.....ب- خون خواهی عثمان
- 53.....ج- ریاست طلبی
- 54.....1-2-1-3- بهره مندی های ناصواب
- 55.....الف - رشوه و غلول
- 56.....ب- غش
- 57.....ج- امتیاز خواهی و خود اختصاصی
- 60.....د-میدان دادن به متملقان و چاپلوسان
- 61.....ه- قدرت طلبی
- 64.....و- امتیاز طبقاتی
- 68.....نتیجه گیری

فصل سوم خیانت در امور اقتصادی

69.....	مقدمه
73.....	1- سیاست های اقتصادی خلفای پیشین
78.....	1-1- سیاست های اقتصادی امام علی (علیه السلام)
78.....	1-1-1- عدالت
79.....	1-1-2- ساده زیستی
80.....	1-1-3- مبارزه با فقر
81.....	1-1-4- بازگرداندن اموال به نا حق گرفته شده به بیت المال
82.....	2- خیانت در امور اقتصادی
83.....	2-1- انواع خیانت در امور اقتصادی
83.....	2-1-1- خیانت در بیت المال و اموال مسلمین
85.....	الف - خیانت کارگزاران در داخل حکومت
91.....	ب - خیانت کارگزاران در خارج از حکومت
94.....	2-1-2- خیانت متولیان بازار و بازاریان
99.....	2-1-3- خیانت مأموران مالیاتی
102.....	نتیجه گیری

فصل چهارم خیانت در امور اجتماعی

103.....	مقدمه
105.....	1- نهادهای اجتماعی
108.....	2- خانواده و اهمیت آن از دیدگاه اسلام
111.....	3- خیانت به خانواده
111.....	3-1- خیانت به همسر
114.....	3-1-1- انواع خیانت به همسر
114.....	الف- خیانت عاطفی
115.....	ب- خیانت جنسی
115.....	خیانت مرکب
115.....	3-2- خیانت به فرزند
116.....	3-2-1- خیانت در بعد تربیتی
118.....	الف- بی توجهی به تربیت جنسی
119.....	ب- بی توجهی به تربیت عبادی
120.....	ج- بی توجهی به تربیت اقتصادی و سیاسی
121.....	3-2-2- خیانت در بعد عاطفی
122.....	4- دوستی و اهمیت آن از دیدگاه اسلام

125.....	5- خیانت به دوستی و آیین دوست
126.....	5-1-انواع خیانت به دوست
126.....	5-1-1- آشکار کردن اسرار دوست
128.....	5-1-2- خیانت در وفای به وعده
129.....	5-1-3- فریفتن دوست
130.....	5-1-4- غیبت کردن دوست
131.....	جمع بندی و نتیجه گیری
136.....	منابع

پیشگفتار؛

در عصری به سر می بریم که دشمنان و عمال آنان، مسلمانان جهان بویژه شیعه و مرام مقدس شیعه را می کوبند. دشمنان قرآن به عناوین مختلف در گوشه و کنار دنیا زمزمه می کنند و با نقشه های گوناگون فعالیت می کنند تا خدمتگزاران واقعی اسلام را از بین ببرند. کسانی که مسلمان هستند و در پناه و حریم اسلام می باشند لازم است که از این افراد تبری جویند و با هشیاری از نیرنگ های دشمن، نیرنگ های آن ها را خنثی کنند. بسیاری دیده می شود که خیانت کاران خود را فردی با تقوا و مصلح قرار می دهند اما فساد و انحراف در دل های آن ها پنهان است هرچند که خداوند از رفتارهای آن ها آگاه است و با نیرنگ و خدعه کاری از پیش نمی برند ولی آن ها برای ضربه زدن به اسلام از هیچ تلاشی فروگذار نمی کنند. آری گناه و خیانت دیگر از حد گذشته است و در تمام طبقات شایع و رواج گردیده است و دین مقدس اسلام با تمام فساد و تباهی ها مبارزه می کند و خیانت را در همه طبقات محکوم می داند. به همین دلیل برای این که هشدار به طبقات مختلف داده شود لازم است که مجموعه هایی با سند زنده و برهانی قاطع در دسترس همگان قرار گیرد. لذا با نگاهی بر آثار موجود، مبانی نظری فراوانی پیرامون امانت و خیانت از نظر حقوقی و روانشناسی یافت می شود که نشان از پیشرفت در این زمینه است ولی تحقیق مدونی که به صورت کاربردی گونه های خیانت را در مهم ترین امور ارائه دهد، یافت نشد. از این رو این پژوهش با نگاهی متفاوت به خیانت از دیدگاه امیر المؤمنین نگریسته است و نگارنده بر آن است تا نشان دهد که قول و فعل امیر المؤمنین (ع) سرشار از توصیه های کار آمد در مورد خیانت و نهی از آن در گونه های مختلف است و به صورت دقیق به زشتی و مذموم بودن آن توجه می دهد.

پژوهش حاضر در 4 فصل ارائه گردیده است. فصل اول؛ به تعاریف مفاهیم بنیادین و اصطلاحات مورد استفاده در پژوهش همچون خیانت و واژه های مترادف آن، هوا و هوس و امانت می پردازد.

در فصل دوم؛ ضمن بیان توضیح خیانت در امور سیاسی به بررسی انواع خیانت در امور سیاسی همچون خیانت در جانشینی، بیعت نامشروع و بهره مندی های ناصواب کارگزاران سیاسی پرداخته و در هر مورد از انواع خیانت در امور سیاسی مواردی را به عنوان نمونه بررسی کرده ایم. در فصل سوم؛ ضمن بیان تفاوت بین سیاست های خلفای پیشین با سیاست های اقتصادی امام علی (علیه السلام) و

بیان خیانت در امور اقتصادی به واکاوی انواع خیانت در امور اقتصادی و آوردن نمونه هایی از کلام گوهریار امام علی (ع) پرداخته شده است. در فصل 4؛ فصل پایانی پژوهش ، خیانت در امور اجتماعی را پیش روی خوانندگان قرار دادیم .

در تمامی فصول سعی بر آن بود تا حد امکان گلوآزهای آسمانی علوی را در نهج البلاغه و دیگر منابع مرتبط با معارف علوی جستجو کرده و به شیفتگان علم ودانایی ارائه دهیم . امید است این پژوهش با پذیرش همه نقض ها و بضاعت اندک نگارنده ، در جهت حفظ وامانت جامعه اسلامی و دور بودنش از ردائل اخلاقی خصوصاً خیانت گامی مفید به شمار آید .

بیان مسئله ؛

مسائل اخلاقی از اموری است که امیرالمومنین علی (ع) در نهج البلاغه به آن پرداخته است وابعادهای وسیع آن سبب شده است که هر مسئله ی اخلاقی جداگانه مورد بررسی قرار گیرد . سخنان امام علی (ع) درباره بازشناساندن آسیب های اخلاقی در جامعه ی دینی، با توجه به ویژگی های جامعه ی دینی، حاکی از شدت آسیب پذیری جامعه است که نشان می دهد اخلاق موجود در بستر زندگی فردی و اجتماعی ناکارآمد است. به همین دلیل ریشه بسیاری از انحراف ها و آسیب های اجتماعی ناشی از فقدان التزام به اخلاق و لوازم آن است که دامنه ی آن بسیار گسترده است . با این که انسان برترین و بهترین مخلوقات است ، دارای عیوب و آفت هایی طبیعی و نوعی است ولی تنهاموجودی است که می تواند خود را بسازد و به مقام خلیفه الهی برسد اما به خاطر آفات و آسیب های اخلاقی ، نواقص و کمبودهایی دارد یکی از این آفت ها و آسیب های اخلاقی ، خیانت است . خیانت و پیمان شکنی و دیگر رذائل اخلاقی از مهم ترین آسیب های اخلاقی محسوب می شوند . خیانت و نفاق هر دو مترادف ولی خیانت بیش تر در مورد امانت و عهد صدق می کند ولی نفاق در امور دینی و اعتقادی می باشد که با یکدیگر تداخل دارند . در واقع خیانت مخالفت کردن با حق است و نقطه مقابل امانت داری است . خیانت خودداری از پرداخت حقی است که انسان خود را برای بجا آوردن آن ملزم و ادای آن را تعهد کرده است و از بزرگترین گناهان و نکوهیده ترین رذائل اخلاقی و آتش سوزانی است که همه پیوند ها را از بین و سبب فقر ، هرج و مرج وضعف و بد بختی است . همین دلیل حضرت علی (ع) به امانت داری سفارش کرده است . چنان که در نامه 26 امام علی (ع) می فرمایند:

«وَمَنْ اسْتَهَانَ بِالْأَمَانَةِ وَرَتَعَ فِي الْخِيَانَةِ وَ لَمْ يُنْزِهِ نَفْسَهُ وَ دِينَهُ عَنْهَا فَقَدْ أَحَلَّ بِنَفْسِهِ الدَّلَّ وَ الْخِزْيَ فِي الدُّنْيَا وَ هُوَ فِي الْآخِرَةِ أَدَلُّ وَ أَحْزَى وَ إِنَّ أَعْظَمَ الْخِيَانَةِ خِيَانَةُ الْأُمَّةِ وَ أَفْظَعَ الْغِيْشِ غِيْشُ الْأُمَّةِ .»

کسی که امانت الهی را خوار شمارد، و دست به خیانت آلوده کند، خود و دین خود را پاک نساخته، و درهای خواری را در دنیا به روی خود گشوده، و در قیامت خوارتر و رسواتر خواهد بود، و همانا بزرگترین خیانت خیانت به ملت، و رسواترین دغل کاری، دغل بازی با امامان است.

از همین رو امام علی (ع) پیوسته مردم و کارگزاران خویش را به پرهیز از خیانت امر کرده و از آنان می خواهد با این آسیب اخلاقی مبارزه کنند و خیانتکاران را به سزای اعمالشان برسانند .

پیشینه تحقیق ؛

هر چند تا کنون پژوهش‌هایی درباره خیانت به رشته تحریر در آمده است ولی بیش تر این پژوهش‌ها از نقطه نظر حقوقی و فقهی به موضوع خیانت پرداخته اند به عنوان نمونه: خیانت در امانت (محمد علی نوایی) که: تحقیق مذکور مشتمل بر 2 بخش و در بخش اول مبانی فقهی و قانونی این جرم، بخش دوم مسائل مربوط به رکن مادی خیانت در امانت، بخش سوم، اجزاء رکن روانی این جرم را شامل می‌شود. فصل دوم، بخش نخست مسئولیت کیفری خائن، بخش دوم مربوط به مجازات خیانت در امانت و بخش آخر بررسی مسائل مربوط به آیین دادرسی این جرم پرداخته شده است.

بررسی بزه خیانت در امانت، اختلاس و تصرف غیر قانونی و بیان تفاوت‌های جرائم مذکور در حقوق ایران، (عباس خوبیاری) که: در این پژوهش نویسنده کوشیده است علاوه بر مباحث تئوری، به جنبه‌های قضایی و عملی موضوع بپردازد و در هر بخش مستندی از رویه قضایی را ذکر کند. وی در مقدمه و 2 بخش اصلی به تعریف لغوی و اصطلاحی بزه خیانت در امانت و تاریخچه آن پرداخته و از مقایسه ماده 673 و 674 قانون مجازات اسلامی نتیجه گرفته که موضوع جرم در ماده 673، سفید مهر یا سفید امضا به طور حصر بیان شده و جوهره اصل خیانت در امانت که رابطه امانی است در ماده مذکور مفقود است. برخی از عناوین پژوهش عبارت‌اند از: شرایط و عناصر تشکیل دهنده جرم خیانت در امانت؛ شرایط لازم برای تحقق بزه خیانت در امانت؛ انواع امانت؛ خیانت در امانت از طریق سوء استفاده از سفید مهر و سفید امضا؛ واکنش اجتماعی در مقابل آن.

جاسوسی و خیانت (عادل ساریخانی) که: تحقیق مذکور پس از بیان معنی لغوی اصطلاحی (فقهی - حقوقی - قانونی) اجزای ماهوی جرائم جاسوسی را به دقت ترسیم و جهات اشتراک و افتراق دو نهاد فوق را تبیین نموده که تابعیت نمی‌تواند ملاک تمایز جرم جاسوسی از خیانت به کشور باشد. رساله جهات افتراق و اشتراک خیانت در امانت (علی افشاری طرقي).

درباره خیانت کتاب‌هایی نوشته شده است مانند خدمت و خیانت مترجمان قرآن (ارتور جان آبروی) دروغ و خیانت در علم دیانت (شجاع الدین شاهنواز) خیانت در گزارش تاریخ (مصطفی حسینی طباطبایی) خیانت از دیدگاه اسلام (علی اصغر ربانی خلخالی) در خدمت و خیانت روشنفکران (جلال آل احمد) دیدگاه‌های نظری خیانت زناشویی و بهبود روابط با تأکید بر راهبرد‌های عملی و مشاوره‌ای (مهر آور مؤمنی، و دکتر مهر انگیز شعاع کاظمی) درباره خیانت کما بیش سخنانی گفته شده و کتاب‌هایی نوشته شده است اما تا کنون تحقیق جامعی با عنوان گونه‌های خیانت از دیدگاه امیرالمومنین با تکیه بر نهج البلاغه یافت نشده است. لذا می‌خواهیم در این تحقیق گونه‌های خیانت را با تکیه بر نهج البلاغه و البته قرآن و با توجه به رویکرد تاریخی آن بررسی کنیم.

پرسش اصلی ؛

در سیره و سخنان امیر المؤمنین انواع خیانت کدام است ؟

پرسش فرعی ؛

امیرالمومنین(ع) چه عواملی را برای خیانت برشمرده اند؟

امیر المومنین(ع) چه موانعی را برای خیانت بر شمرده اند ؟

امیر المومنین (ع) چه آثاری را برای خیانت بر شمرده اند ؟

فرضیه پژوهش ؛

کاوش در قول و فعل امام علی (ع) نشان می دهد که : مهم ترین اقسام خیانت از نظر امیر المؤمنین (ع) ، خیانت در امور اقتصادی و بیت المال ، خیانت در امور سیاسی و امور اجتماعی ، خیانت به خدا و پیامبر (ص) می باشد و مجموعه تعالیم آن حضرت ما را به نظام و ساختاری هدایت می کند که پاسخ گوی همه ی نیاز های مادی و معنوی انسان در زندگی است .

اهداف تحقیق ؛

با شناخت تعریف ویژگی ها و گونه های خیانت در کشور اسلامی و پیامدهای آن در زندگی فردی و اجتماعی می توان جامعه ی دینی بدون از خیانت را برای هر ملّتی فراهم کرد و نیز با پیگیری و آسیب شناسی خیانت در نظام مقدس دینی می توان به رفع فساد و انحرافات در گونه های خیانت و رسیدن به کشوری به دور از آفت ها نائل آمد . ناآشنایی با این ویژگی ها ، جامعه اسلامی را از مرز تعادل خارج می سازد و این گامی به سوی ویرانی و تزلزل در جامعه است . امید است که با ارائه این پژوهش ، زمینه رشد و تکامل معنوی و اخلاقی و التزام به آن را برای انسانها فراهم سازیم .

روش انجام تحقیق ؛

روش انجام این تحقیق مبتنی بر تحلیل محتوا پس از مراجعه به منابع متون دینی و علوم معاصر است که از طریق فیش برداری از آن ها و بهره مندی از کتابخانه انجام گرفته است .

تبیین مفاهیم؛

خیانت مانند مفاهیم دیگر در علوم انسانی دارای تعاریف متعدد و گوناگونی است، دانشمندان و روانشناسان هر کدام تعریفی از آن ارائه داده اند که به برخی از آن اشاره می شود.

خیانت در لغت معادل واژه غدر به معنای بی وفایی، بد عهدی، ناراستی، خیانت در عهد، پیمان شکنی، دغلكاری، بی عصمتی، زنا کاری، حق ناشناسی، تقلب... آمده است¹.

همچنین در برابر آن معانی نمک به حرامی، بی دریافتی و دزدی به کار رفته است².

علامه طباطبائی در تفسیر المیزان می گوید: «خیانت یعنی نقض وشکستن امانت کسی که حفظ آن، حقی از حقوق است که بر اساس عهد وصیت ومانند آن ایجاد شده است»³.

ولی امانت ضد خیانت است که به معنای درستی، راستی، وفاداری، ایفای عهد، اعتماد واطمینان، دیانت، صداقت، اخلاص، قراردان و به جا آوردن مقتضای عدالت در اوقات معین آن که از صفات خداوند است، ودر اصطلاح مفسران تکلیف و تکالیفی است که هر انسانی موظف است آن را به جا بیاورد که خدای متعال برای خلق تعیین کرده است⁴.

در مفردات راغب آمده است: «خیانت ونفاق هر دو به یک معنا می باشد. خیانت در مورد امانت وعهد وپیمان است ولی نفاق در مورد امور دینی و اعتقادی است که با هم تداخل دارند پس خیانت مخالفت کردن با حق است و به طور پنهانی عهد وپیمان گسسته می شود. نقطه ی مقابل خیانت امانتداری می باشد»⁵.

1- الیاس، افطون الیاس، القاموس العصری، ترجمه سید مصطفی طباطبائی، (انتشارات کتاب فروشی اسلامیة، تهران، 1378)، ج1، ص204.

2- علی اکبر، دهخدا، لغت نامه، (انتشارات مجلس شورای ملی، تهران، 1335)، ص6

3- محمد حسین طباطبائی، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه محمد رضا صالح کرمانی (بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبائی، چاپ ششم، بی جا، 1376)، ج9، ص52.

4- الیاس، افطون الیاس، القاموس العصری، ترجمه سید مصطفی طباطبائی، ج1، ص347.

5- ابو القاسم حسین بن محمد، راغب اصفهانی، مفردات راغب فی غریب القرآن، ترجمه حسین خداپرست، زیر نظر عقیقی بخشایشی، (دمشق، بیروت، دار العلم، 1412)، ص163

در کتاب مقایسه اللغه آمده است « یقال خانه یخونه خوناً وذلک نقصان الوفاء » یعنی یکی از معنای (خانه ...) وفا نکردن و نقض در وفا به عهد می باشد ¹.

ماده ی خیانت و مشتقات آن در 15 آیه آمده است که در تمامی این آیات مذمت و نکوهش برای همه شکل های خیانت اعم از خیانت در فکر یا عقیده در انجام کار، خیانت در ابلاغ پیام، در احکام خداوند آمده است .

خیانت از خصائل اخلاقی است که انسان را بی ارزش می کند. وجود این واژه نشان دهنده ی زشتی و ردیلت است که در متن خیانت نهفته است این خصلت زشت و ناپسند در روح و روان انسانهای بد طینت وجود دارد و همواره در گفتار و کردار آنان نمایان است. لغزش و خیانت همه جا و در همه شکل وجود دارد اعم از اقتصاد ، سیاسی ، اجتماعی ، و... چه بسیار افراد صالح و با تقوا که پس از رسیدن به قدرت گرفتار خود بینی ، خودکامگی و ستم و انواع انحرافات شده اند و چون احساس بی نیازی کنند طغیان و سرکشی می کنند و برای رسیدن به هدف های ناشایست خود خیانت می کنند . خیانت به هر شکلی و از سوی هر فردی مذموم و ناپسند و مورد نهی قرآن و روایات معصومان قرار گرفته است .

باید گفت از بزرگترین عوامل گسترش اسلام ، امانتداری و عدم خیانت بازرگانان مسلمان بود و همین امانتداری و عدم خیانت بازرگانان که به هند و کشورهای دیگر مسافرت می کردند باعث می شد که مردم کشورهای مختلف شیفته رفتار آنها شوند و به اسلام بگردند². ولی این پدیده ی رنج آور و آسیب زای همه جا مانند گیاهی هرز در کنار درخت ریشه دار می روید و لحظاتی گذرا به عمر کوتاه خود ادامه می دهد³.

1- ابن فارس، احمد زکریا، معجم المقاییس، ج 2 (انتشارات دارالاسلامیه، جزء ثانی)، ص 231.

2- علی اصغر، ربانی خلخالی، خیانت از دیدگاه اسلام، (انتشارات امام عصر (عج)، چاپ ششم، قم، 1337)، ص 6.

3- مهر آور، مومنی جاوید، مهر انگیز، شعاع کاظمی، دیدگاه های نظری خیانت زناشویی و بهبود روابط و تأکید بر راهبردهای عملی و مشاوره ای، (تهران، آوای نور، چاپ اول، 1390)، ص 9.